

Afsluttende opgave til Kursus i Ophavsret mv. Efterår 2007

Case: Jul i Stationsbyen

Kommunens kulturelle forvaltning, byens musikforening, byens amatørteater, det lokale bibliotek og lokalhistoriske arkiv, menighedsrådet, samt handelsstandsforeningen er i gang med at planlægge årets julearrangementer. Temaet skal være "Jul som i Gamle Dage". Vi befinder os i begyndelsen af oktober måned, og planerne skal udarbejdes af et særligt udvalg (se sidst i opgavepræsentationen).

Der er torvedag i stationsbyen hver lørdag året rundt, men i julemåneden vil den sædvanlige torvehandel blive udvidet med juleboder fra lokale foreninger og lokalafdelinger af Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp, Red Barnet og lign. Der vil desuden være flere steder med udeservering (f.eks. gløgg og varme æbleskiver).

Lørdag den 1. december tænder borgmesteren juletræet på torvet, og det lokale hornorkester spiller nogle julemelodier i orkesterlederens eget arrangement. Det er tanken at der på hver af julemånedens øvrige 3 torvedage skal være en parade af en inviteret garde (fra en anden by) med musik i spidsen. Garden afslutter med en kort koncert på torvet og er naturligvis i nissetøj ved denne lejlighed. Garden tilpasser ligeledes sit repertoire til lejligheden.

For at sikre et vist fællespræg i gadebilledet (hovedgaden og torvet) vil man i år pynte med mandsstore kopier af de tidligere så kendte Bramming-kravlenisser. (Skabt af i 1947 af Frederik Bramming (1911-91). Se f.eks. <<http://www.tegneseriemuseet.dk/arkiv/bramming.htm>>.) De skal kravle rundt på husfacader og tage og hænge i træer og lysguirlander. En Bramming-nisse skal også bruges til plakat og program (i øvrigt med betalte reklamer fra de medvirkende butikker og serveringssteder). I programmet aftrykkes tekster til udvalgte julesange så man kan synge med når sangene spilles på torvet.

Biblioteket/lokalhistorisk arkiv arrangerer udstilling med juletræ og gammeldags julepynt. En folkemindeforsker, Jørgen Hjulmand, inviteres til at holde foredrag om "Jul i Gamle Dage". Biblioteket vil desuden vise film med juletema, f.eks. *Jul i Nøddebo Præstegård* (1934), *White Christmas* m. Bing Crosby og Danny Kaye (1954) og filmatiseringen af Dickens' *A Christmas Carol (Et Juleeventyr)* (1951). Til forevisningen regner man med at bruge bibliotekets eget eksemplar

(dvd-udgave). Biblioteket vil også invitere en kendt skuespiller (der er endnu ikke taget stilling til hvem man vil spørge) til at læse op af eventyr af H.C. Andersen med juletemaer samt *Peters Jul* (1866, af Johan Krohn - 1841-1925).

Kirken arrangerer kirkekoncert den næstsidste søndag i advent (i år den 16. december) med det lokale kor som sammen med en kendt, inviteret korleder (Bo Hansen) hele efteråret har indøvet julesalmer og julesange i korlederens arrangementer.

Amatørteateret planlægger at opføre den populære juleklassiker *Nøddebo Præstegård* hvis de kan få tilladelse til det. De regner med at bruge en af de udgivne udgaver, men er ikke færdige med at undersøge mulighederne. (Se nærmere oplysninger i bilag 1!) Forestillingen skal i givet fald spilles de to sidste dage inden jul (lørdag den 22 og søndag den 23. december). 2 lærere fra det lokale gymnasium vil stå for instruktion og akkompagnement på klaver. Forestillingen skal opføres i teatersalen i det lokale medborgerhus. Salen kan rumme 200 siddende.

Stationsbyen med opland har ca. 40.000 indbyggere. Der er 14 fritids- og ungdomsklubber i området, og 10 folkeskoler, samt et gymnasium. Der er et større centralbibliotek som også huser det lokalhistoriske arkiv, samt 3 biblioteksfilialer. De omliggende landsbyer betjenes en gang om ugen af en bogbus.

Idrætsforeningerne og den lokale hjemmeværnsafdeling stiller med folk til det praktiske, herunder vagter, sanitet, oprydning m.v. Kommunens gartnerafdeling sørger for udsmykning af Hovedgaden og Torvet. Teknisk forvaltning sørger for strøm mv. til markedet samt opstilling af ekstra toiletvogne.

Der er som nævnt ovenfor, nedsat et fælles udvalg til at organisere festlighederne, og **du** er ansat af udvalget til at stå for det praktiske i forbindelse med den overordnede planlægning og koordinering, herunder fremskaffelse af de nødvendige tilladelser. Derfor forventes du at kunne svare på nedenstående spørgsmål.

Bilag 1

Noter om *Jul i Nøddebo Præstegaard*

Det højt elskede julespil *Jul i Nøddebo Præstegaard* bygger på en roman af teologen, senere biskop i København, Henrik Sharling (1836-1920). Romanen har titlen *Ved Nytaarstid i Nøddebo Præstegaard* og blev udgivet 1862 under pseudonymet "Nicolai, 18 Aar gammel".

Bogen blev dramatiseret af skuespiller ved Folketeateret Elith Reumert (1855-1934) og opført første gang i 1888 under titlen *Jul i Nøddebo Præstegaard*. Skuespillet blev altså flyttet fra juledagene og nytårstid til selv julen. (Starter en af dagene før jul, og foregår desuden juleaften og 2.-3. juledag.) Endvidere introducerer skuespillet en nissefamilje som er bogen helt fremmed. Elith Reumert (38 år gammel) spillede selv Nicolai.

Stykket rummer en række indlagte sange, dels lånt fra andre, dels med tekst af Elith Reumert. Den mest kendte er "Børn og Unge i Kærlig Krands" med melodi af J.P.E. Hartmann (1805-1900), tekst Elith Reumert.

Premieren blev fastsat til 2. juledag 1888. Dramatikeren (og teatrets direktør) havde imidlertid glemt at spørge forfatteren om lov til at bearbejde fortællingen. Det blev dog ordnet i sidste øjeblik, og biskop Scharling frasagde sig ved denne lejlighed "al Lod og Del i Opførelsen og dermed al æstetisk Ansvar for Bearbejdelsen. " Hans 'honorar' begrænsede sig til 2 fribilletter til den første opførelse. Det siges at Elith Reumert og efter hans død familien Reumert heller ikke fik nogen royalties for brugen af skuespillet før der blev lavet en videre bearbejdelse af stykket i 1979 (se nedenfor).

Stykket er ved siden af Johan Ludvig Heibergs *Elverhøi* det mest spillede danske stykke. Alene på Folketeateret er det opført mere end 1700 gange. Hertil kommer opførelser på provinsteatrene i Odense, Århus og Ålborg samt turné-forestillinger, i alt formentlig mere end 5000 gange. Det er på mange måder indbegrebet af forestillingen om den traditionelle danske jul, med nisser, hvid jul, landlig hygge, julemiddag og dansen om juletræet osv. osv.

Stykket forblev et manus som man i praksis bearbejdede løbende i forbindelse med de mange opførelser, og det blev ikke udgivet før 1979. Preben Harris (f. 1935, i perioden 1971-2001 direktør for Folketeateret) stod for udgivelsen som samtidig var en bearbejdelse af det overlevere-rede materiale. Der blev rensat ud i diverse tilføjelser og ændringer, men samtidig blev forældede ord og vendinger tilpasset nutiden. Harris' udgave kom i 1979, altså på et tidspunkt hvor det stadig var omfattet af Elith Reumerts ophavsret som ville udløbe i 1985 (50 år efter ophavs-

mandens død efter den da gældende ophavsretslov). Ved samme lejlighed blev det angiveligt ordnet så Reumert-familien fik andel i indtægterne fra såvel udgivelsen som opførelserne. Denne udgave bliver grundlaget for fremtidige opførelser.

Med 1995-lovens udvidelse af beskyttelsesperioden til 70 år efter ophavsmandens død blev Elith Reumerts rettigheder "genoplivet" så de nu galdt til 2004. I 2004 udgav Preben Harris så en ny bearbejdet udgave. Et par sange blev tilføjet, et par "lige gyldige bipersoner" blev fjernet, og en af akterne flyttede lokalitet fra stuen til gårdspladsen. Denne udgave blev brugt første gang på Odense Teater i 2003. Stykket fremstår nu som "Frit efter Scharlings novelle i ny bearbejdelse af Preben Harris efter Elith Reumerts dramatisering." Ifølge Preben Harris' forord går en del af Harris' royalties til et rejselegat for unge dramatikere.

Der findes to udgaver af musikken til Elith Reumert/Preben Harris' *Nøddebo Præstegård*, begge arrangeret for klaver: 1) *Musik til skuespillet Nøddebo Præstegaard*, arrangeret af Bent Axen. Imudico. 1981. [Med becifringer og akkorder for klaver og guitar.] 2) *Nøddebo Præstegaard for klaver*. Arrangeret af Eyvind Lender. Edition Egtved. 1997.

Udover Elith Reumerts udgave i Preben Harris bearbejdelse er der 2 andre versioner af *Jul i Nøddebo Præstegård* tilgængelige. Den ene synes at være en bearbejdelse af Elith Reumerts stykke, men beregnet for dukketeater. Den er skrevet af Erik Nerløe og udgivet af Priors Dukketeatermuseum i 1986, altså da Reumerts stykke blev frit i første omgang.

Den anden udgave er udgivet af Teaterforlaget Drama som især henvender sig til amatørgrupper. Titlen er *Jul i Nøddebo Præstegård. Et julespil*. Det er skrevet af Steffen Schimmell og Lars Møller med sange af Steffen Schimmell, og det er angiveligt "på ny omskrevet efter Henrik Scharlings roman" - altså uafhængig af Elith Reumerts version. Denne udgave udkom i 1999. Teaterforlaget Drama forvalter opførelsesrettighederne.

Nøddebo Præstegård er blevet filmatiseret 2 gange. Første gang i 1934 med bl.a. Hans Kurt som Nicolai. Denne første filmatisering blev næsten ligeså folkekær som teaterstykket. I filmen er indført et kriminalistisk spændingselement i form af en genert karl som uretfærdigt mistænkes for krybskytteri, og en brovtende, men uhæderlig gårdejersøn som er den rette skurk (med spillegæld i København). Instruktør: Georg Schneevoigt (1893-1961). Manuskript: bl.a. Flemming Lyng (1896-1970)

Filmatiseret 2. gang i 1975, denne gang uden den ekstra kriminalgåde.

Spørgsmål

- 1) Hvad er forskellen på almindelig ophavsret og nærtstående rettigheder (naborettigheder)? Giv en kort karakteristik med eksempler fra opgaven.
- 2) Skal der indhentes tilladelse fra KODA til koncerterne på torvet, samt optogene gennem hovedgaden? Hvordan kategoriseres aktiviteterne af KODA? Hvem står som ansvarlig?
- 3) Skal der indhentes tilladelse fra KODA til kirkekoncerten? Hvem er ansvarlig arrangør af koncerten? Hvem er rettighedshaverne?
- 4) Kan amatørteateret låne teksten til *Nøddebo Præstegård* på biblioteket, kopiere til alle medvirkende og så gå i gang med opsætning og instruktion? Hvis der skal indhentes tilladelse til offentlig fremførelse, hvem har så rettighederne? Kan det betale sig at bruge en af de alternative udgivelser?
- 5) Kan man låne noderne til et af de to klaverarrangementer, kopiere noderne og bruge kopierne når der spilles til forestillingerne? Må man bruge bibliotekets kopimaskine til kopieringen?
- 6) Skal der indhentes tilladelse fra KODA til opførelsen af *Nøddebo Præstegård*? Hvis ja, hvordan kategoriseres musikken til forestillingen?
- 7) Hvilke rettigheder har de udøvende ved de forskellige aktiviteter i julemåneden? Hvem regnes for udøvende i relation til Ophavsretslovens § 65?
- 8) Hvordan skal man gribe opgaven an med at skaffe rettigheder til brugen af Frederik Brammings kravlenisser?
- 9) Kan biblioteket bruge sine indkøbte dvd'er til at lave filmforevisninger som anført? Hvis nej, hvor skal de så henvende sig? Skal KODA også inddrages i filmforevisningerne?
- 10) Hvilke rettigheder har foredragsholderen Jørgen Hjulmand?
- 11) Kræver de planlagte arrangementer tilladelser fra Politi og Beredskabstjenesten (Brandvæsenet)?

OBS! Det er ikke nødvendigt at besvare alle spørgsmål, eller alle detaljer i de enkelte spørgsmål. Ved vurderingen af opgaven indgår hvor mange spørgsmål der er besvaret, hvor grundig besvarelsen er, og hvor mange alvorlige misforståelser den indeholder.

Hjælpemidler

Kursuslitteraturen og plancher (pdf-præsentationer).

Supplerende kursusmateriale fra adressen:
http://akira.ruc.dk/~new/Performance-design/ophavsret_suppl.htm

Alle andre tilgængelige hjælpemidler efter eget valg, herunder adgang til Internettet.

Et eksemplar af følgende bøger er tilgængelig i eksamenslokalet under prøven:

Ophavsretsloven. Med kommentarer af Peter Schiønning.

Morten Rosenmeier: *Ophavsret for begyndere. En bog for ikke-jurister*.

Birkman & Dyekjær: *Håndbog i ophavsret*.

OBS! Opgaven er principielt individuel. Så man må gerne snakke sammen under opgaveløsningen, men hver besvarelse skal være individuel og personlig. Der må ikke være helt identiske afsnit og passager i flere opgaver!!!

Aflevering

Opgaven afleveres på papir eller elektronisk (new@ruc.dk) senest kl. 16.00 til kursislæreren. Elektronisk aflevering kan ske i følgende formater: Word (.doc), Rich Text Format (.rtf), WordPerfect (.wpd) og OpenOffice (.odt eller .sxw).

HUSK: Fulde navn og cpr-nr. på selve opgaven (det er ikke nok at det fremgår af følgebrevet). Navn mv. skrives øverst på første side!

Hvis der er problemer med afleveringen, så ring på 4016 9685.

Roskilde, den 27. nov. 2007
Niels Erik Wille